

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בחוקותי

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כב

(תרגום הפשו')

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה
מאתיים וחמישים שנה להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ע

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' פז פיינול ע"ה

בן - יבלחט"א - ר' דוד שיחי שוסטערמאן

נקטף בדמי ימיו, בן ל"ז שנה,

ליל מוצאי אחש"פ, כ"ג ניסן ה'תשע"א

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י

אנ"ש זלאס-אנדזשעלעס, קאליפארניע

שיחי

***

IN HONOR OF

Mr. & Mrs. Michael and Malka Chana (Jeanne)
Zaghi

On the occasion of their wedding,
Monday, 19 Iyar, 34th of the Omer, 5771

(כמנהג אהבנ"י הספרדים שליט"א)

*

“MAY THEY BUILD AN EVERLASTING JEWISH HOME,
BASED ON THE FOUNDATIONS OF TORAH AND MITZVOS, AS
THEY ARE ILLUMINATED IN THE TEACHINGS OF CHASSIDUS.”

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. דין שדה חרם ושדה אחוזה ביובל

כאשר אדם הקדיש שדה אחוזה ולא גאל אותה, או אם הגובר מכר את השדה לאחר, נקבע בתורה: "והיה השדה בצאתו ביובל קודש לה' כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו" – שדה זה עובר לידי הכהנים ביובל בדיוק כשדה החרם הניתן לכהנים.

בסיום מסכת ערכין? דנה הגמרא במילים "כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו" ושואלת "מה תלמוד לומר? (מה מלמד "שדה החרם" לגבי שדה העובר לידי הכהנים ביובל?³) – מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו, שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים (אם לא יגאלנו שהרי היא שלו כשדה אחוזה" וכו')³ והרי היא תחת ידי, תהא שלי, ודין הוא – בשל אחרים אני זוכה (ושדה אחוזה של ישראל עובר לידי הכהנים ביובל, "היה לי חלק בה")³ בשל עצמי לא כל שכן, תלמוד לומר: "והיה השדה בצאתו ביובל קודש לה' כשדה החרם..." – בא ללמד ונמצא למד. מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל – מה שדה אחוזה של ישראל (כאשר הכהן גאל אותה מן ההקדש)³ יוצא מתחת ידו (ביובל) ומתחלקת לכהנים,⁴ אף שדה חרמו יוצא מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים⁵.

הרמב"ם פוסק⁶: "כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה אחר היובל והחרימה, הרי זו מותרת ויוצאה לאחיו הכהנים שנאמר "לכהן תהיה אחוזתו", מלמד ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל, שאם החרימה היא מותרת מיד".

(*) וסיום מסכת ערכין.

(1) פרשתנו כו, כא.

(2) לד, א. ושם כט, א.

(3) פרש"י שם.

(4) משנה שם כה, סע"א ובגמרא שם ע"ב.

(5) וראה שם בהמשך הגמרא. ובמפרשים שם.

(6) הלכות ערכין וחרימין פ"ז ה"ו.

ובעל המנחת חינוך שואל⁷:

(א) מנין לומד הרמב"ם שההלכה "יוצאה לאחיו הכהנים" חלה גם כאשר הכהן החורס את שדה חרמו? והרי בגמרא מדובר אודות כהן ש"הקדיש שדה חרמו"⁸.

יותר מכך: כהן אינו יכול להחריס דבר, כנאמר במשנה⁹ בפרק הקודם "הכהנים והלוויים אין מחרימין", כל ענין החרם אינו קיים אצל כהנים ולויים על-פי גזירת הכתוב, בלי התחשבות באיזה שדה מדובר, בין אם השדה היה שלו לפני כן ובין אם קבלו מאוחר יותר באופן כל שהוא, כי אפילו מטלטלין אין מחרימין, כנאמר במשנה, וכפי שפוסק הרמב"ם עצמו בהלכה הבאה¹⁰ "קרקע או מטלטלין של כהנים ולויים אינם מחרימין אותן".

ואם כך, מנין מסיק הרמב"ם שהכהן יכול להחריס שדה חרמו?¹¹

(ב) מנין לומד הרמב"ם את המסקנה בסוף דבריו "שאם החרימה היא מותרת מיד"? בגמרא נאמר רק ש"יוצאה לאחיו הכהנים", ובנוסף זה נאמרים הדברים שוב בשנית ובשלישית¹², אך אין נאמרת בגמרא המסקנה "שאם החרימה היא מותרת מיד".

(7) מצות שנו עיי"ש בארוכה.

(8) במגדל עזו רדב"ז וכו"מ ציינו המקור לרמב"ם מהגמרא הנ"ל.

(9) כה, א.

(10) שם ה"ז.

(11) בלח"מ לרמב"ם שם: והביא הדין ככהן שהחריס אע"ג דכאן נקט לה ככהן שהקדיש דהכל אחד ואין קפידא. וצע"ג דע"פ הנ"ל הרי אין הכל אחד, שרק מלהחריס אימעותי כהנים, ולא מלהקדיש (כמו שהקשה במנ"ח שם). ואולי מפרש ברמב"ם "והחרימה" – חרם לבדק הבית (כמ"ש בצפ"ע דלקמן בפנים), וע"פ מ"ש בפי"ח להרמב"ם (תמורה פ"ז מ"ג – הובא בתו"ש ערכין פ"ח מ"ז) ואל תעלה על דעתך שיש הפרש בין שאמרנו קדשי ב"ה ובין שאנו אומרים חרמי בדה"ב לפי שהשמות משונים והענין אחד. ראה מנ"ח שם לפני"ז. אבל ראה צפ"ע (דלקמן הערה 15) ד"ל דכהנים אינם יכולים להחריס אף לבדק הבית רק להקדיש.

(12) ל' המנחת חינוך שם.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעיון חי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטוהרה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הגדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

להבין ממפרשים אחרים¹⁹ שבמילים „שזכה בה אחר היובל“ מתכוון כאן הרמב"ם למקרה אחר, וצריך להיות כתוב (או שיש לראות זאת כאילו כתב הרמב"ם במילים אלו): „או שזכה בה אחר היובל“. הכוונה היא לשדה אחוזה של ישראל, אשר היהודי הקדיש אותו ולא פדה אותו, אשר אז השדה עובר לידי הכהנים ביובל²⁰ – וגם שדה כזה יכול הכהן להחרים „שאם החרמה היא מותרת מיד“.

אך יש להבין: מדוע מדייק הרמב"ם ומקדים את המילים „כהן שהיתה לו שדה חרם“, ואילו בסיום דבריו על הנלמד מפסוק זה הוא אומר רק „מלמד ששדה חרמו לו“²¹.

ד. דין שדה חרם – בחפצא או בגברא?

על עצם השאלה אודות דברי הרמב"ם שהכהנים אינם מחרימים, ניתן היה להשיב בפשטות²²: לדעת הרמב"ם הדין שהכהנים אינם מחרימים קרקעות איננו רק גזירת הכתוב, דין לגבי ה„גברא“, שאצל הכהנים אינו קיים ענין החרם²³, אלא זהו פרט בדיני ה„חפצא“, לגבי נכסי הכהן, וכפי שניתן להבין מן הדיוק שבשינוי אשר בלשון הרמב"ם:

במשנה נאמר: „הכהנים והלוויים אין מחרימין“, ואילו הרמב"ם משנה וכותב „קרקע ומטלטלין של כהנים ולויים אין מחרימים אותן“.

והסיבה לכך היא, כדברי הרמב"ם בהמשך²⁴,

ג) דברי הרמב"ם בתחילת ההלכה „שזכה בה אחר היובל“ אינם מובנים כלל: חרמי כהנים אינם תלויים כלל ביובל, שהרי כהן זוכה בחרמים תמיד – הן לפני היובל, הן ביובל, והן לאחר היובל¹², וכפי שפוסק הרמב"ם בהלכה הקודמת¹³, שחרמי הכהנים „הרי אלו ניתגן לכהן שבאותו משמר בשעה שהחרים“.

ב. כוונת הרמב"ם לחרמי כהנים

ניתן היה לומר, כפי שמשמע מדברי המפרשים¹⁴, שבאמרו „והחרמה“ אין הרמב"ם מתכוון כאן לחרמי כהנים, אלא חרם לבדק הבית או חרם לשמים, שגם עליהם הוא מדבר בהלכות הקודמות, ובאמרו „כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה אחר היובל“ הוא מתכוון גם לשדה חרם לבדק הבית¹⁵, אשר בו הוא זוכה לאחר היובל.

אך הסבר זה אינו „חלק“ כל כך לפי לשון הרמב"ם, כי בנוסף על כך שלפי זה יש לברר מנין המקור של הרמב"ם לדין זה¹⁶, הרי בנוסף לכך, מלשון הרמב"ם בסיום „מלמד ששדה חרמו לו“ מובן¹⁷, שהוא מתכוון לחרמי כהנים¹⁸.

ג. האם מדובר כאן על שדה אחוזה?

לגבי השאלה השלישית מדבריו של בעל המנחת חינוך המובאת לעיל (סעיף א) ניתן

לעילוי נשמת

הרב התמים יוסף ע"ה קריימן

בן - יבלחט"א - הרה"ת ר' נחמן בער שיחי' קריימן

נקטף בדמי ימיו, בן כ"ג שנה,

ביום ועש"ק, כ"ח מ"ח ה'תשע"א

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י

אנ"ש דלאס-אנדזשעלעס, קאליפארניע

שיחיו

* * *

IN LOVING MEMORY OF OUR DEAR MOTHER

Mrs. Chava bas Reb Chaim Greenberg ע"ה

Passed away on Monday night, 25 Cheshvan, 5771

ת. נ. צ. ב. ה.

*

DEDICATED BY HER CHILDREN שיחיו

(13) שם ה"ה.

(14) ראה צפע"נ לרמב"ם שם פ"ד הי"ט.

(15) ראה צפע"נ שם: דנקט רק כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה דמשמע לכאורה דרק חרם גבוה אבל חרמי כהנים שפיר יש ע"ז שם אחוזה של כהן. ושם לו, ג (באמצע הטור): אבל שדה שנפלה לו או שירש או יכול גם להקדישה בל' חרם לבדה"ב כו'.

(16) כי במקום שהרמב"ם מחדש הלכה שלא נמצא בש"ס וכו' רגיל לפרש על אתר „יראה לי“ (ראה לקו"ש ח"ב ע' 6 שוה"ג להערה 32).

(17) וגם דאם הכוונה לשדה דחרמי בדין הבית הול"ל כהן שהיתה לו שדה אחוזה שזכה בה כו'. ומלשנו שהיתה לו שדה חרם, מובן שקא"י בהמשך להלכה שלפני זה שמדובר בחרמי כהנים.

(18) שבה מדובר בהכתוב שממנו למדין דין זה.

(19) קרית ספר (להמב"ט) כאן.

(20) שדין זה כבר הביא הרמב"ם לפני"ז פ"ד הי"ט. אלא שצע"ק הלשון „שזכה בה אחר היובל“, דהרי זוכים בה כשהגיע היובל.

(21) אף שהלימוד הוא מהכתוב שנאמר בו „כשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו“, הרי מזה גופא שלמדן הדין מכתוב זה, אף שכן הדין גם בשדה אחוזה שזכה בה אחר היובל, מובן שבעיקר דין הוא בשדה חרמו, ולהעיר שהרמב"ם שם לא הביא מהכתוב הל' „כשדה החרם“.

(22) להעיר מצפע"נ הנ"ל (לו, א): וזה דוחק לומר דהך והחרמה כו' ומשום דס"ל כו'. ע"ש.

(23) כדעת המג"ח.

(24) וכ"ה בגמ' שם בטעם דלויים אין מחרימין, משא"כ בכהנים. וראה לח"מ לרמב"ם שם.

ה. שורש דיני חרמים – לפי ספר החינוך

כדי להסביר כל זאת יש להקדים את הסברו של בעל ספר החינוך³² אודות „שרשי“ המצוה של דיני חרמים: „לפי שישראל הוא העם אשר בחר האל לעבודתו ולהכיר שמו והם אינם תחת ממשלת המזלות אשר חלק ה' יתברך לעמים מן האומות, אבל הם תחת ידו של הקדוש-ברוך-הוא מבלי אמצעות מלאך ומזל, וכמו שכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו כו', לא תנוח בהם רק טובה ושפע ברכה ורוח נדיבה וטהרה תסמכם. וההיפך והיא המארה והחרם על אויביהם ושונאיהם של ישראל, ועל כן כי יקצר רוח אחד מהם ויוציא מפיו לשון קללה וחרם על ממונו וקרקותיו שהם תחת הברכה, הודיעו הכתוב שאי אפשר לו להוציא מרשות המבורך לרשות אחר, לפי שכל אשר לישראל שהם חלק ה' יתברך לו הוא, ומה שקנה עבד קנה רבו, אבל מכל מקום אחר שידענו באמת כי כוונת המחרימים להוציא אותו דבר מרשותו ראוי להשלים חפצו וישוב לרשות אדוניו³³ ויהיה קודש כו'. ומה שורש הוא שאמרו רז"ל שכל אשר ללויים ולכהנים בין קרקע בין מטלטלין אין מחרימין אותן, כלומר, שאפילו אמר הכהן או הלוי על שדהו שיהיה חרם אינו נתפס כלל כי הוא כשוכן בית אדוניו מקום הברכה והחסד והטוב, וכל אשר יש לו – לה' יתברך הוא, ובתוך הברכה אין מקום לחרם חלילה“.

ולכאורה אין מובן, מהו ההבדל בין ישראל, שיכולים להחרים, לבין כהנים ולויים שאינם מחרימים: והרי גם אצל ישראל אין מקום „לחרם חלילה“, וכפי שנאמר לפני כן, „אי אפשר לו להוציא מרשות המבורך לרשות אחר“. אלא „אחר שידענו באמת כי כוונת המחרימים להוציא אותו דבר מרשותו ראוי להשלים חפצו וישוב לרשות אדוניו ויהיה

להם“. ושם סוף הלכה כ': „תחזור לכהנים כאילו הם בעליל“.

(32) מצוה שנו. ולהעיר דהחינוך ברוב הענינים ככולם הולך בשיטת הרמב"ם.

(33) השי"ת (כנ"ל) – וכדלקמן „כשוכן בית אדוניו“.

„שהרי אומר²⁵ בשדה כי אחוזת עולם הוא לכם“²⁶, כנאמר בערי הלויים – ולכן דין זה חל דוקא לגבי שדות השייכות לבעליהן מלכתחילה עקב נתינת הקדוש-ברוך-הוא, השדות שבערי הלויים ואשר ירשו מאביהם²⁷, ואת השדות הללו לא ייתכן להחרים, משום שעל-ידי החרם „נפקעת“ האחווה מהם, והרי התורה אמרה „אחוזת עולם הוא להם“²⁸, אך שדה חרם שקבל הכהן איננו אחוזתו, ולכן הוא יכול להחרימו.

אך לכאורה אין די בכך, כי לפי זה אפשרותו של הכהן להחרים אינה משום שזהו שדה חרמו, אלא משום שאין זו אחוזת עולם שלו. ואם כך, לא היה הרמב"ם צריך להדגיש שמדובר בכהן שהיתה לו שדה חרם, אלא שמדובר על קרקע שאיננה אחוזת עולם לו, והיה עלי לומר שמדובר בכהן שהיתה לו שדה שזכה בה מישראל, וכדומה?

גם עצם הדעה, שהחרם חל משום שהשדה איננו אחוזתו ממש טעונה הסבר: הסברו של הרמב"ם לגבי ההיקש שבין „שדה חרמו“ לבין „שדה אחוזה“ הפוך מההסבר בגמרא. בגמרא נאמר: מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל. מה שדה אחוזה של ישראל יוצא מתחת ידו ומתחלקת לכהנים וכו'²⁹. כלומר, לומדים אודות שדה חרמו משדה אחוזה של ישראל שאותו פודה הכהן מן ההקדש, שכשם ששם השדה אינו שלו, והוא יוצא מתחת ידו, „אף שדה חרמו יוצא מתחת ידו...“³⁰.

ואילו הרמב"ם אומר „מלמד ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל“, ומשמעות ניסוח זה היא, שהבעלות על שדה חרמו היא בדיוק כבעלות של ישראל על שדה אחוזה³¹, אשר ניתן להחרים אותו.

(25) בהר כה, לד.

(26) כ"ה ברמב"ם לפנינו. ובכתוב „להם“.

(27) ראה פרש"י ערכין כה, ב ד"ה ת"ל לכהן.

(28) ראה קרית ספר שם.

(29) וזה כתב הרמב"ם לפניו (פ"ד הכ"ג).

(30) וכן מסקנת הגמרא, דרשת רב נחמן קמ"ל אחוזתו אין חרמו לא, דלפרש"י ותוס' שם דחרמו לא הוי כאחוזת ליגאל לעולם.

(31) וראה לשון הרמב"ם לעיל פ"ד הי"ט: „ותהי' אחוזה

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני ע"י ההכרזה שהקב"ה אומר בכל יום באופן דחדש ממש „פקד פקדתי אתכם“, ומשיח צדקנו „עומד אחר כתלנו“, ו„הנה זה בא“¹⁰, ויש להתכונן לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התומ"צ, כפס"ד הרמב"ם¹¹ (בעל יום ההילולא דכ"ף טבת, מוצש"ק זה) שע"י „מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה“.

(משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת תנש"א)

9) שה"ש ב, ט.

10) שם ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח ב).

11) הל' תשובה פ"ג הי"ד.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחרי שכבר „כלו כל הקיצין“, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם „צחצוח הכפתורים“², ועומדים מוכנים „עמדו הכן כולכם“ לקבל פני משיח צדקנו.³

* * *

גם לאחרי קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של „בני ישראל“ היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן ד, הבאים מצרימה", „כאילו אותו יום נכנסו למצרים“, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו „פקד פקדתי אתכם“ בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממש רבינו שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחרי שישנה גם השלימות דארבעים שנה, „נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“, ועומדים בשנת הנ"א (ה'תשנ"א), ר"ת (הי' תהא שנת) נפלאות אראנו.

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) שיחת שמחית תרפ"ט.

(3) ראה „היום יום“ ט"ז טבת. ובכ"מ.

(4) שמות א, א.

(5) שמריר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.

(6) שמות ג, טז.

(7) ראה ב"ר פנ"ו, ז: „אין דור שאין בו כמשה“. וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט

(קיב, רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.

(8) תבוא כט, ג.

וכך גם שדה של ישראל אשר הכהן זכה בו לאחר היובל, אשר אחוזה זו לא היתה בבחינת „שוכן בית אדוני“, ולפיכך היתה קיימת לגביה האפשרות שהיא תוחרם על ידי היהודי, ולפיכך נשארת אפשרות זו גם כאשר השדה מגיע לידי של הכהן³⁷.

את זאת לומד הרמב"ם מכך „שנאמר לכהן תהיה אחוזתו מלמד ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל שאם החרימה היא מוחרמת מיד“. שחל על השדה דין כשל שדה אחוזה לישראל, ולא כדיני אחוזתו של הכהן: שדה חרם או השדה שזכה בה הכהן לאחר היובל יכולה להיות מוחרמת לא רק משום שזו אינה אחוזתו אשר עליה נאמר „אחוזת עולם“ – מצד השליטה – אלא משום שזהו שדה חרמו³⁸ – מצד החיוב – שכבר חל על השדה הכינוי „חרם“ וקיימת האפשרות ששדה זה יכונה „חרם“, ולכן – גם לאחר שהשדה הוא ברשות הכהן, אין הוא נעשה כאחוזתו בבחינת „כשוכן בית אדוני“. ומשום כך „אם החרימה היא מוחרמת מיד“.

וזהו ההבדל שבין ההיקש בגמרא „מה שדה אחוזה של ישראל יוצא מתחת ידו ומתחלקת לכהנים, אף שדה חרמו יוצא מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים“³⁹, לבין הלימוד

שנאמר כל חרם בישראל לך יהי" (ערכין כט, א. רמב"ם שם ה"ה). כשאר ממונו של כהן (פרש"י שם), שיהיו מותרים אפ"י לזרים (רדב"ז לרמב"ם שם). וראה פרש"י בכורות לב, סע"א.

(36) ויש להסביר זה – שהשינוי מרשות ישראל לרשות הכהן אינו משנה עצם השדה שיהי, „כשוכן בית אדוני השי"ת“.

(37) וראה לח"מ שם ה"ו: וכן נקטה כשדה חרם מאי דקאמרה בבביתא כשדה שיצאה לכהנים והכל אחד.

(38) עפ"י יש לבאר הסדר הלכות אלו ברמב"ם, דלכאורה הדין בהלכה ו' כהן שהייתה לו שדה חרם (ותחלת ה"ו) הוצרך לכתוב אחר הדין בה"ז, שקרקע כו' של כהנים אינם מחרימין אותן ובהמשך לזה משא"כ בכהן שהייתה לו שדה חרם שבוה יכול להחרים –

אלא ששדה חרם של כהן, שהכהן יכול להחרים הוא לא (רק) מצד המיעוט שאינו אחוזת עולם, ובמילא יכול להחרים כ"א מצד החיוב כנ"ל בפנים. ובא בהמשך להלכות לפנ"ו שהוא כמו ישראל שהחרים חרמי כהנים.

(39) וכן כתב הרמב"ם לעיל פ"ד הכ"ג לענין המקדיש שדהו ופדה אותה כהן מיד ההקדש עיי"ש.

קודש". ומדוע, אפוא, אין אומרים כך כאשר כהן או לוי מחרימים, שהחפץ יצא מרשותם ויהיה קודש³⁴?

אלא, ההבדל ביניהם הוא: נכסי ישראל אינם שייכים לחלקו של הקדוש-ברוך-הוא מצד עצמם, אלא מצד היהודי – מה שקנה עבד קנה רבו, ולפיכך, גם אם אין חל ענין החרם (היפך הברכה) לגבי הנכסים, אלא הם נעשים קודש, בכל זאת, כיון שהסיבה לכך שהתורה מוציאה את הנכס מרשות היהודי היא „כוונת המחריים“, והפצו" – רצון המתבטא גם בביטוי חרם, שבו השתמש היהודי – לכן חל על השדה הכינוי חרם, והיפך הברכה בנכסים אלו לגבי המחריים מתבטא בהוצאת השדה מרשותו – „וישוב לרשות אדוניו ויהיה קודש“. וכפי שבפשטות הוא מכונה „שדה חרם“.

ואילו לגבי הכהנים והלוויים, הנכסים עצמם הוא „כשוכן בית אדוניו מקום הברכה והחסד והטוב וכל אשר יש לו לה' יתברך הוא“ – ולכן בלתי אפשרי אפילו לכנות נכסים אלו בכינוי „חרם“ לגבי הכהנים והלוויים, אשר יגרום להוצאתו מרשותם.

ו. ההבדל בין דברי הגמרא לדברי הרמב"ם

וכיון שהכהנים אינם מחרימים משום שהכינוי „חרם“ אינו יכול לחול על אחוזתם, ולפיכך כאשר כהן קבל מישראל שדה חרם, אשר מצד עצמו היה יכול לחול עליו הכינוי „חרם“ – הרי אז יכול לחול עליו כינוי זה אף כאשר השדה נמצא ברשות³⁵ הכהן³⁶.

(34) להעיר מקושית הרא"ש (הובאו בשטמ"ק ערכין כח, א. אות ז) על הדין שהכהנים אין מחרימין משום שהחרים שלהם – מאי נתינת טעם הוא זה מ"מ יהא חרם וימעלו בו עד שיאמר אני רוצה לזכות בו כו"ל.

(35) אף ש, חרמי כהנים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן הקדש* לכל דבריהם** שנאמר כל חרם בישראל קדש קדשים הוא לה' נתנו לכהן הרי הן כחולין לכל דבריהם

(* כ"ה ברמב"ם שם. ובבביתא (ערכין ובכורות שם) כהקדש. אבל בכורות שם לפנ"ו: אי בי בעלים הקדש ניתנו. (** שאסורין בהנאה ומועלין בהן (רבינו גרשום ערכין שם).

ברמב"ם: בגמרא מוסבר שהשדה אינו נשאר שלו, אלא מתחלק לאחיו הכהנים⁴⁰, ואילו הרמב"ם מסביר „ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל שאם החרימה היא מוחרמת מיד”. כלומר, שחל על השדה הכינוי „חרם” והוא יוצא מרשותו (ומתקדש בקדושת הגוף⁴¹).

הכהן...”, וערכה של הבהמה נקבע לפי „והעריך הכהן אותה...⁴⁵”. ההגיון וההבנה השכלית מכריעים עד כדי כך שההלכה קובעת מיד בתחילת⁴⁶ מסכת ערכין, ש„הכל מעריכין לאתווי מאי (=מה מוסיפות מילים אלו)? לאתווי (=לרבות) מופלא סמוך לאיש” (=בן יב שנה ויום אחד שהוא סמוך לאיש ועדיין אינו איש) – כי כל נושא הערכין קשור להגיון ושכל⁴⁷.

ובדומה לכך לומדים לגבי החרמים הכתובים בפרשה ובמסכת העוסקים בערכין, שהדינים וההגדרות שלהם אינם כגזירת הכתוב, אלא מתבססים על הגיון ודעת אנוש.

ולפיכך מסיק הרמב"ם מסיום דברי הגמרא: „קא משמע לן אחוזתו. אחוזתו אין, חרמו לא” – שהדבר קשור לטעם מיוחד הקיים לגבי חרמו. ולכן יוצא מכך שאת חרמו יכול הכהן להחרים⁴⁸.

ח. על ידי ההבנה מגיעים לקבלת עול ולהתקדשות

ידוע⁴⁹ הסיפור על רבי הלל מפאריש⁵⁰: בהיותו אברך צעיר הוא חפץ לראות את אדמו"ר הזקן, והוא הכין קושיא במסכת ערכין כדי לשאלה את אדמו"ר הזקן. מיד כאשר נכנס אדמו"ר הזקן לחדר שבו התחבא ר' הלל, שמע ר' הלל את אדמו"ר הזקן אומר במנגינה ידועה „כאשר מתעוררת לאברך קושיא במסכת ערכין הוא צריך תחילה להעריך את עצמו”.

והרמב"ם לומד זאת ממסקנת הגמרא⁴²: „איצטריך (=צריך לומר), סלקא דעתך אמינא (=היה עולה על הדעת לומר): הואיל וכתוב כי אחוזת עולם הוא להם, הא נמי (=גם זה) אחוזתו היא, קא משמע לן (=בא ללמדנו) „אחוזתו”, אחוזתו – אין (=כן), חרמו – לא”. שבאים לשלול את האפשרות שחרמו נהפך לאחוזתו, וממילא חלים על כך הדינים והכינוי של „חרם”⁴³.

ז. פרטי נושא הערכין והחרמים הם הגיוניים

לכאורה זוהי דרך חדשה, למצוא טעם להלכה ולפי זה לחדש דין⁴⁴.

ויש לומר שהדבר קשור בכך שדיני שדה אחוזה ושדה חרם כתובים בפרשה זו ובמסכת ערכין דוקא. שהרי, כל נושא ה„ערכין” הוא נושא המובן בהגיון ומתקבל על הדעת, שמעריכים את השווי של זכר מבן עשרים ועד בן ששים, שווי של נקבה וכדומה. ולגבי השווי שלהם בשנים שלפני כן ובשנים שלאחר מכן נקבע ערכו של האדם על ידי „והעריך אותו

40 ובהו י"ל דקמ"ל דשייך לכל השבט, וראה תוד"ה מי דמי. ולהעיר מתירוצי רמי בר חמא שם כו' והאיל וכתבי ואיש את קדשיו כו'. וראה פרש"י שם. ובפרש"י שם כט, א ד"ה שהקדיש: ועכשיו שאני מחזק בה כו'.

41 ראה תוד"ה דת"ר שם כח, א.

42 וצ"ע מה שהרדב"ז וקריית ספר להרמב"ם שם העתיקו רק התחלת הלימוד מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה, ולא המסקנא דאר"נ.

43 וצ"ל להרמב"ם ה' הגירסא מגמרא מנין לכהן שהחזיר במקום שהקדיש, וכמ"ש בלקוטי הלכות (ובת תורה) להחפץ חיים בערכין כח, א. או אולי מפרש מ"ש בגמרא שהקדיש היינו שהחרים שדה חרמו. ודוחק. וצ"ע.

44 והרי גם בתורה רק לר"ש דרשינן טעמא דקרא (גיטין מט, ב וש"נ). וראה תוד"ה ורבי שם „דלא פליגי אלא היכא דאיכא נפקותא”. וראה הדעות בשד"ח כללים מערכת ט' כלל טז.

מעניני העולם הזה הרי גופו בעצמו חש מה עליו לעשות וכיצד עליו לנהוג⁵³.

וכאשר התנהגותו של יהודי היא כזאת, שהוא מחריים את עניניו הגשמיים ואת כוחותיו הרוחניים באופן של קדושה והבדלה כדלעיל, הרי ברור ב"קל וחומר" שכך זה בדבורו כפשוטו, שהוא נוהר בדבורו ביותר, ולא ייתכן בכלל שיצא מפיו ביטוי של היפך הברכה.

ואז תהיה לו „רק טובה ושפע ברכה”, ככהנים וכלויים, שכל איש ישראל אשר נדבה רוחו יכול להגיע לכך „להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו...”, ואז „הרי זה נתקדש קדש קדשים, יהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים”⁵⁴. וגם כל נכסיו, וכמוכן שכל בני וביתו, יהיו הם עצמם בבחינת „שוכן בית אדוניו מקום הברכה והחסד והטוב”,

והדבר יתבטא בטוב הנראה והנגלה בבני חיי ומזוני וריחי, ויהי רצון – לכל בני ישראל בכל מקום שהם.

(משיחת י"ט כסלו, ש"פ וישב תשמ"א)

ויש לומר, שזו היתה הוראה לר' הלל למשך כל ימי חייו, כפי שידוע שהוא נהג בהידורים והיה זהיר ביותר במצוות⁵¹.

אבל, לכאורה, לפי האמור לעיל, הרי ענין הערכין קשור להבנה ולשכל, ואילו המעלה העיקרית של ר' הלל היתה בהיותו עובד ה', ולא בהיותו משכיל נפלא.

אך ההסבר לכך הוא, שהיא הנותנת: כאשר האדם מעריך את עצמו, הרי אז הוא מגיע ומבין בשכלו, שעיקר העבודה איננה ההשכלה וההבנה, אלא קבלת העול – להיות עובד ה'.

וזה מתבטא בסוף המסכת בענין החרמין: האדם אינו מחריים רק את הנכסים, שלא יהנה מנכסיו בגשמיות העולם (מלשון העלם), אלא גם את כוחות נפשו, שהם יהיו „ברשות אדוניו” קדושים ומובדלים מעניני העולם הזה, עד לאופן הדומה לחרמי הכהנים אשר „אין להם פדיון”, לא ימכר ולא יגאל⁵². הם מתקדשים בקדושת הגוף עד לכפי שהיה אצל ר' הלל, שמשום זהירותו הרבה ופרישתו

51 ראה לקו"ד ח"ג תקכג, ב. ואילך.
52 פרשתנו כז, כח. ערכין כח, ב. רמב"ם שם פ"ו ה"ד.

53 לקו"ד שם תקכו, ב.
54 רמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל.

לזכות

כ"ק אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנָנוּ וּרְבִינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ

ויהי'ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יהי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנָנוּ וּרְבִינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ לְעוֹלָם וָעֶד